

Kun William Richard Mead Suomen lapsekseen otti

MEAD, W. R. (2007). *Adopting Finland*. 151 s. Hakapaino & Niilo Helanderin Säätiö, Helsinki.

Esipuheessaan William Mead kertoo, että *Adopting Finland* -tekstiä ei alun perin tarkoitettu julkaistavaksi. Sen piti olla eräänlainen tekijänsä Suomen-elämäkerta, joka suunniteltiin liitettäväksi Lontoon yliopiston University Collegen maantieteen laitoksen arkistoon Meadin 90-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä.

Nähtyään käsikirjoituksen Meadin oppilas professori Hugh Clout halusi sen välittömästi laajemmalle lukijakunnalle, monisti sitä ja julkaisi version myös internetissä. Kopioita saivat myös Meadin suomalaiset ystävät. Akateemikko Olavi Granön mielestä käsikirjoitus oli syytä julkaista Suomessa kirjana. Hän kääntyi Niilo Helanderin Säätiön puoleen. Säätiö rahoitti kahdensadan kappaleen painoksen toimitettavaksi Meadin ystävien lisäksi niiden organisaatioiden, laitosten ja julkaisusarjojen käyttöön, joiden kanssa Mead on vuosikymmenien mittaan ollut tekemisissä. Tekstin loppuun liitettiin Meadin sukutaulu, jossa on yllättävä yhteys Suomeen, sekä valikoitu bibliografia. Siitä puuttuu lukuisia Suomea käsitteleviä kirjajarvosteluja ja esitelmiä, joissa Mead on tehnyt tunnetuksi Suomea ja varsinkin maan historiallista maantiedettä.

Mead on varmasti tuhannesti joutunut vastaamaan kysymykseen, mistä hänen kiinnostuksensa Suomeen on saanut alkunsa. Hän vastaa siihen ensiksi Sibeliuksen musiikin kautta ja toiseksi maisteriopinnoillaan London School of Economicsissa, jonka oppiainesisältö oli paljon laajempi kuin Suomen kauppakorkeakouluissa. Collegen professoreihin kuului maineikas maantieteilijä L. Dudley Stamp, joka myöhemmin sai arvonimen Sir. Stamp piti

Suomea yhtenä vähiten tunnetuista Euroopan maista Britanniassa ja käytti ensimmäisenä Britanniassa maasta sen omaa nimeä Suomi.

Lontooseen oli 1930-luvulla perustettu Suomen matkatoimisto, josta Mead kertoo saaneensa kiinnostavan esitteen ja ostaneensa halvan matkan Suomeen veljensä kanssa kesällä 1938. Aallotar-laiva kuljetti veljekset Hullahista kohti Helsingin mereltä näkyvää valkeata profiilia. Teoksessa on eloisa kuvaus Suomen matkasta monine yksityiskohtineen. Englantiin paluun jälkeen Mead viimeisteli maisterintutkintonsa ja julkaisi jo pari artikkelia Suomesta, toisen arvostetussa amerikkalaisessa *Economic Geography* -sarjassa vuonna 1939. Aiheena oli agraarimaantiede, jota Mead on tutkinut myöhemminkin.

Kun toinen maailmansota puhkesi, London School of Economics evakuoitiin Cambridgeen, jossa Mead rekisteröityi jatko-opiskelijaksi. Syksyllä 1939 Suomi nousi otsikoihin talvisodan syyttyä. Tuolloin Mead julkaisi *Geography*-sarjassa artikkelin ”Finland and the Winter Freeze” sekä *Geographical Review* -sarjassa Olaus Magnuksen *Carta Marinan* tekstiin perustuvan historiallisen maantieteen artikkelin Suomesta.

Maailmansodan vuosina Mead edisti taloustieteen väitöskirjatyötään, joka valmistui vuonna 1946. Tämän jälkeen Mead työskenteli ulkoasiainministeriössä Lontoossa, kunnes hänet kutsuttiin lehtoriksi Liverpoolin yliopistoon vuosiksi 1947–1949. Liverpoolista Mead kiinteytti yhteksiään Tukholman kauppakorkeakoulun professoriin William William-Olssoniin sekä Gerd Eneqvistiin ja Filip Hjulströmiin Uppsalassa. William-Olssonin kautta järjestyi Meadin ensimmäinen sodanjälkeinen vierailu

Suomeen vuonna 1947. Yhteyshenkilönä oli professori Helmer Smeds, jonka kanssa Mead matkusti tuulisen meren yli Uumajasta Vaasaan. Smeds esitteli hänelle Vaasan ruotsinkielistä rannikkoaluetta ja järjesti mahdollisuuden tutustua itäsuomalaiseen maanviljelykseen. Savossa Mead tutustui Smedsin välityksellä tilanomistaja ja maataloustutkija August Jänttiin ja Vainikkalan puutarhantutkimuslaitoksessa maatalousekonomian professori Antti Mäkeen, josta tuli pitkäaikainen ystävä. Näin kontakti-henkilöiden verkko alkoi vähitellen kasvaa.

Meadin kiinnostus Pehr Kalmiin, Turun Akatemian taloustieteilijään, kasvitieteilijään, tutkimusmatkailijaan ja maantieteilijään, virisi vuonna 1948 -historiallisen maantieteen professorin Clifford Darbyn luennoilla. Meadin kiinnostusta Suomea kohtaan lisäsivät myös edellisen vuoden matkan huomioid siirtokarjalaisten asutusponnisteluista Savossa. Vuonna 1948 Mead loi yhteytensä Turkuun vieraillessaan Samuel Lehtosen ja Auvo A. Sänthin luona. Samana vuonna hän tapasi Helsingissä J. G. Granön, jonka kanssa keskustelu tapahtui ranskaksi.

Mead sai vuonna 1948 merkittävän Rockefeller-apurahan, joka salli pitempiaikaisen tutkimustyön Suomessa. August Jäntin kautta syntyivät yhteydet metsähallituksen pääjohtaja Nils Osaraan ja metsätieteen professori Viljo Holopaiseen. Suomessa Rockefeller-apurahan saajana oli sosiologi Heikki Waris, josta tuli Meadin tuttava. Waris kohdisti tutkimuksensa asutustoimintaan. Hänen tutkimusapulaisansa, myöhemmin sosiologian professori Faina Jyrkilä puolestaan kuului Karjalan Impilahdelta läheneeseen siirtolaisiin, jotka oli asutettu Pohjois-Savoon Lapinlahden pitäjään. Tätä kautta Lapinlahti valikoitui myös Meadin tutkimusalueeksi. Jyrkilä toimi hänen tulkina, kun hän alkoi tutkia siirtolaisperheiden asutus-

maantiedettä aina perheenjäsenten päivärytmiä myöten; kysymyksessä oli varhainen aika-tilamaantiede. Äskettäin Mead toimitti nelisenkymmentä tuolloin kerättyä päiväkirjadokumenttia Asutusmuseoon Savoon.

Tällä tavoin Meadin Suomen-tuntemus kasvoi vaihteittain. Kun Mead historiallisen maantieteen harjoittajana edusti meillä vähän tutkittua alaa, hänelle avautui merkittäviä arkistolähteitä, esimerkiksi C. C. Böckerin arkistokokoelmat. Vuosien mittaan kasvoi myös hänen Suomen maantieteellisten alueiden tuntemuksensa. Yhteydet maantieteilijöihin lisääntyivät, samoin kuin historioitsijoihin, kuten Eino Jutikkalaan, ja kirjallisuustieteilijöihin – puhumattakaan Lontoon suomalaisista journalisteista ja diplomaateista. Meadilla oli mahdollisuus ja halu auttaa monia suomalaisia maantieteilijöitä monin tavoin, kun hänestä tuli merkittävä anglo-suomalaisen tieteellisen yhteistyön kehittäjä.

Meadin tuntemukset Suomea ja suomalaisia tuttavita ja ystäviä kohtaan ovat teoksessa hyvin sydämelliset ja lämpimät. *Adopting Finland* on kirjoitettu kauniisti, erinomaisella tyyliäjäällä. Esipuhetta lukuun ottamatta tekstissä ei käytetä kertaakaan ensimmäistä persoonaa. Minä ei nouse esiin, vaikka lukija koko ajan on tietoinen siitä, kuka on subjekti. Teos ansaitsisi tulla käännettyksi suomeksi ja painetuksi vielä laajemmalle lukijakunnalle. Kääntäjäksi tarvittaisiin todellinen tyylin taitaja ja kustantajaksi Niilo Helanderin Säätiön kaltainen kulttuurin arvostaja.

PENTTI YLI-JOKIPII

Maantieteen laitos,

Turun yliopisto